

EUROPOS MIGRACIJOS TINKLAS

Lietuvos nacionalinis informacijos centras

***Lietuvos Respublikos praktika suteikiant Europos Sąjungoje
neharmonizuotus tarptautinės apsaugos statusus***

Apžvalga

Vilnius, 2009

Tyrimas atliktas pagal Europos migracijos tinklo (EMT) 2009 metų programą. EMT – tai ES valstybių narių ir Europos Komisijos tinklas, skirtas rinkti, analizuoti ir dalintis naujausia, objektyvia ir palyginama informacija migracijos bei prieglobsčio srityje europiniu lygiu ir patenkinti Bendrijos institucijų, valstybių narių valdžios institucijų bei plačiosios visuomenės informacijos apie migracija ir prieglobstį poreikius. Daugiau informacijos apie EMT – emn.sarenet.es, apie EMT Lietuvos nacionalinį informacijos centrą – www.emn.lt

Šioje apžvalgoje pateikta analizė nebūtinai atspindi oficialią Tarptautinės migracijos organizacijos, Europos Komisijos ar Lietuvos Respublikos poziciją.

Turinys

<i>Santrauka</i>	4
<i>1. Įvadas. Tikslai ir metodai</i>	4
<i>2. Lietuvos Respublikoje suteikiami tarptautinės apsaugos statusai</i>	6
<i>3. Prieglobsčio suteikimo procedūros ir pabėgėlio, papildomos apsaugos bei laikinosios apsaugos statusų suteikiamos teisės</i>	10
<i>4. Statistika</i>	16
<i>5. Šalyje pasigirstančios nuomonės apie tarptautinės apsaugos suteikimo procedūras ir formas</i>	20
<i>6. Išvados</i>	22
<i>Naudotos literatūros sąrašas</i>	23

Santrauka

Šioje studijoje, atliktoje pagal Europos migracijos tinklo (EMN) 2009 metų programą pristatoma Lietuvos Respublikoje suteikiamų tarptautinės apsaugos statusų apžvalga bei pateikiamas egzistuojančios prieglobsčio sistemos vertinimas. Ši apžvalga yra dalis Europos migracijos tinklo ruošiamos studijos apie neharmonizuotos apsaugos statusus suteikiamus Europos Sąjungos valstybėse narėse.

Lietuvoje nuo 2000 m. rugsėjo 1 d. taikoma vieninga prieglobsčio suteikimo procedūra, kurios metu gali būti suteikiamas pabėgėlio statusas arba papildoma apsauga. Teisės aktais numatyta galimybė, esant ypatingiems atvejams, suteikti ir laikinosios apsaugos statusą pagal specialią procedūrą. Šie trys tarptautinės apsaugos statusai yra harmonizuoti Europos Sąjungos lygiu. Taigi Lietuvos Respublikoje nėra kitokių tarptautinės apsaugos formų, neharmonizuotų Europos Sąjungos lygiu.

Atlikta analizė rodo, kad Lietuvos Respublikoje nustatytas platesnis papildomos apsaugos pagrindų sąrašas nei nustatytas direktyvoje 2004/83/EB. Be direktyvoje minimų pagrindų įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ numato galimybę suteikti papildomą apsaugą Lietuvoje, jei yra grėsmė, kad prieglobsčio prašytojo teisės ir pagrindinės laisvės bus pažeistos. Toks platesnis pagrindų sąrašas leidžia kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgti į prieglobsčio prašytojo padėtį ir, esant būtinybei, neužkerta kelio suteikti papildomą apsaugą net ir tokiais atvejais, kurie nenumatyti direktyvoje. Todėl būtinybės įvesti naujų neharmonizuotų tarptautinės apsaugos statusų nėra.

Prieglobsčio srityje dirbantys ekspertai Lietuvos Respublikos prieglobsčio sistemą vertina pakankamai gerai, ir dauguma jų nemato būtinybės įvesti kitokių tarptautinės apsaugos statusų. Kalbėdami apie prieglobsčio sistemos tobulinimą, ekspertai siūlo Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatyti mechanizmą, kuris leistų Lietuvai dalyvauti tarptautinėse perkėlimo programose, taip pat pasvarstyti apie galimybę nustatyti specialų apsaugos statusą užsieniečiams, kuriems nebepratešiamas papildomos apsaugos statusas, tačiau kurie dėl tam tikrų priežasčių negali grįžti į kilmės valstybę.

1. Įvadas. Tikslai ir metodai

Tikslai, apimtis

Ši apžvalga – tai Lietuvos nacionalinio informacijos centro indėlis į Europos migracijos tinklo atliekamą tyrimą tema „Europos Sąjungos valstybėse narėse suteikiami neharmonizuoti tarptautinės apsaugos statusai“¹.

Šiuo tyrimu Europos migracijos tinklas siekia pateikti išsamią informaciją apie Europos Sąjungos valstybėse narėse suteikiamus tarptautinės apsaugos statusus, kurie nėra reglamentuojami Europos Sąjungos teisės aktais, t.y. apie visas tarptautinės apsaugos formas, išskyrus:

- pabėgėlio statusą ir papildomą apsaugą, suteikiamus pagal 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvą 2004/83/EB dėl būtiniausių reikalavimų, kuriuos turi tenkinti trečiųjų šalių piliečiai arba asmenys be pilietybės, kad įgytų pabėgėlio statusą, arba asmenys, kuriems dėl

¹ Angliškai “*The different national practices concerning granting of non-EU harmonised protection statuses*”.

- kitų priešasčių reikalinga tarptautinė apsauga, ir dėl šių statusų turinio², ir
- laikinąją apsaugą, suteikiamą pagal 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyvą 2001/55/EB dėl minimalių normų suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą, esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius, pusiausvyra³ (ši apsaugos forma praktikoje nebuvo teikiama).

Lietuvos Respublikoje minėtos direktyvos įgyvendintos, 2004 m. balandžio 29 d. priėmus įstatymą „Dėl užsieniečių teisinės padėties“⁴ (toliau – Įstatymas). Įstatymo 66 straipsnyje pateiktas baigtinis Lietuvos Respublikoje suteikiamo prieglobsčio formų sąrašas: pabėgėlio statusas, papildoma apsauga ir laikinoji apsauga. Taigi Lietuvos Respublikoje nesuteikiama kitokių tarptautinės apsaugos statusų, kurie būtų neharmonizuoti Europos Sąjungos lygiu.

Dėl šios priežasties, nesant tyrimo dalyko, Lietuvos nacionalinis informacijos centras išsamaus tyrimo tema „Lietuvos Respublikos praktika suteikiant Europos Sąjungoje neharmonizuotos tarptautinės apsaugos statusus“ negali atlikti, todėl pateiks tik Lietuvos Respublikoje suteikiamo prieglobsčio formų apžvalgą.

Naudos gavėjai

Apžvalga galėtų būti naudinga politikams ir pareigūnams bei valstybės tarnautojams, dirbantiems prieglobsčio srityje, taip pat mokslininkams, studentams ir kitiems asmenims, besidomintiems Lietuvos prieglobsčio teise ir tarptautinės apsaugos teikimo problematika. Europos migracijos tinklo parengtas tyrimas apie Europos Sąjungoje neharmonizuotos tarptautinės apsaugos statusus Europos Sąjungos valstybėse narėse padės visų pirma politikos formuotojams, kuriantiems bendrą Europos prieglobsčio sistemą, taip pat tarptautinių, nevyriausybinį organizacijų atstovams ir kitiems asmenims, dirbantiems prieglobsčio srityje.

Metodologija

Rengiant apžvalgą naudoti šie metodai:

- Teisės aktų analizė. Nagrinėtos Įstatymo nuostatos, reglamentuojančios prieglobsčio suteikimą, ir su tuo susiję poįstatyminiai teisės aktai, taip pat atitinkamos Europos Sąjungos direktyvos.
- Statistinė analizė. Tyrime naudoti Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys apie prieglobsčio suteikimą ir bylinėjimąsi teismuose.
- Ekspertų apklausa. Apklausti prieglobsčio srityje dirbantys valstybės tarnautojai, Lietuvos migracijos tinklo nariai: valstybės ir savivaldybių institucijų, nevyriausybinį ir tarptautinių organizacijų (Tarptautinės migracijos organizacijos, Jungtinių Tautų Vyriausiojo pabėgėlių komisaro tarnybos) atstovai, siekiant išsiaiškinti, kaip vertinama Lietuvos Respublikos prieglobsčio sistema, ir nustatyti jos trūkumus.
- Parengtą apžvalgą įvertino ir pastabas pateikė Migracijos departamento prieglobsčio reikalų skyriaus ekspertai.

² OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 19 skyrius, 7 tomas, p. 96.

³ OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 19 skyrius, 4 tomas, p. 162.

⁴ Žin., 2004, Nr. 73-2539.

2. Lietuvos Respublikoje suteikiami tarptautinės apsaugos statusai

Apibrėžimai

Lietuvos Respublikoje gali būti suteikiami tik tokie tarptautinės apsaugos statusai (prieglobsčio formos), kurie numatyti direktyvose 2004/83/EB ir 2001/55/EB.

Įstatyme⁵ nustatyta, kad prieglobstis Lietuvos Respublikoje – tai pabėgėlio statuso, papildomos apsaugos arba laikinosios apsaugos suteikimas užsieniečiui Įstatyme nustatytais pagrindais ir tvarka.

Pabėgėlio statusas suteikiamas prieglobsčio prašytojui, kuris dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių įsitikinimų yra už valstybės, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali ar bijo naudotis tos valstybės gynyba arba neturi atitinkamos užsienio valstybės pilietybės, yra už valstybės, kurioje buvo nuo nuolatinė gyvenamoji vieta, ribų ir dėl išvardytų priežasčių negali ar bijo į ją grįžti, jeigu nėra priežasčių, nustatytų šio Įstatymo 88 straipsnyje⁶. Pabėgėlio statusą gavusiems asmenims išduodamas leidimas nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje (galioja 5 metus, vėliau pratęsiamas).

Papildoma apsauga gali būti suteikiama prieglobsčio prašytojui, kuris yra už savo kilmės valstybės ribų ir negali ten grįžti dėl visiškai pagrįstos baimės, kad:

- jis bus kankinamas, su juo bus žiauriai, nežmoniškai elgiamasi arba bus žeminamas jo orumas ar jis bus tokiu būdu baudžiamas;
- yra grėsmė, kad jo kaip žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės bus pažeistos;
- yra grėsmė jo gyvybei, sveikatai, saugumui ar laisvei dėl paplitusios prievartos, kuri kyla karinio konflikto metu arba kuri sudaro sąlygas sistemingiems žmogaus teisių pažeidimams⁷.

Papildomą apsaugą gavusiems asmenims išduodamas leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje. Jis galioja 1 metus, vėliau, jeigu išlieka pagrindas asmeniui išsaugoti papildomos apsaugos statusą, papildoma apsauga suteikiama dar 1 metams ir leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje pakeičiamas dar 1 metams.

Pabėgėlio statusas ir papildoma apsauga suteikiami pagal vieningą prieglobsčio procedūrą: prieglobsčio prašytojui pateikus prašymą suteikti prieglobstį, Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos valstybės tarnautojai pirmiausia įvertina, ar prieglobsčio prašytojui gali būti suteikiamas pabėgėlio statusas; jeigu prieglobsčio prašytojas neatitinka sąlygų, būtinų pabėgėlio statusui suteikti, sprendžiama dėl galimybės jam suteikti papildomą apsaugą. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublika buvo viena pirmųjų valstybių, nustačiusių vieningą prieglobsčio suteikimo procedūrą, kai 2000 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo LR įstatymas „Dėl pabėgėlio statuso“. Vieningos prieglobsčio procedūros įvedimas davė teigiamų rezultatų - leido sutaupyti laiko nagrinėjant prašymus suteikti prieglobstį bei lėšų, reikalingų prieglobsčio suteikimo procedūroms vykdyti.

⁵ Įstatymo 2 straipsnio 23 dalis.

⁶ Įstatymo 86 straipsnio 1 dalis.

⁷ Įstatymo 87 straipsnio 1 dalis.

Laikinoji apsauga suteikiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimu masinio užsieniečių antplūdžio į Europos Sąjungą atveju⁸. Sprendimą, konstatuojantį, kad yra masinis užsieniečių antplūdis į Europos Sąjungą, priima Europos Sąjungos Taryba. Prieglobsčio prašytojai patys negali kreiptis dėl šios apsaugos suteikimo. Laikinąją apsaugą gavusiems asmenims išduodamas leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, galiojantis 1 metus, o vėliau, jeigu išlieka pagrindas šį statusą pratęsti, leidimas laikinai gyventi pakeičiamas. Skirtingai nei papildomos apsaugos atveju, laikinosios apsaugos statusas gali būti pratęsiamas tik vieną kartą, ir ne ilgiau nei vieneriems metams. Verta atkreipti dėmesį į tai, kad ši apsaugos forma Lietuvos Respublikoje niekada nebuvo suteikta.

Be šių tarptautinės apsaugos formų paminėtina ir dar viena apsaugos forma (nors ir nelaikoma prieglobsčiu), skirta **prekybos žmonėmis aukoms**. Ši forma įvesta, į nacionalinę teisę perkėlus 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvą 2004/81/EB dėl teisės laikinai apsigyventi suteikimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos arba kuriais buvo pasinaudota nelegalios imigracijos tikslais ir kurie bendradarbiauja su kompetentingomis institucijomis⁹. Įstatymo 49¹ straipsnyje nustatyta, kad leidimas laikinai gyventi gali būti išduotas pilnamečiui užsieniečiui, kuris yra ar buvo prekybos žmonėmis auka ir bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu kovojant su prekyba žmonėmis ar su nusikaltimais, susijusiais su prekyba žmonėmis, jeigu dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo tokiam užsieniečiui tarpininkauja ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismas. Leidimas laikinai gyventi tokiam užsieniečiui išduodamas 6 mėnesiams, o vėliau gali būti keičiamas. Tačiau ši apsaugos forma Lietuvos Respublikoje taip pat dar nebuvo pritaikyta.

Teisinė bazė

Prieglobsčio suteikimą Lietuvos Respublikoje reglamentuoja Įstatymas ir jo nuostatas detalizuojantis Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2004 m. lapkričio 15 d. įsakymas Nr. 1V-361 „Dėl Užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“¹⁰. Kiti Įstatymo lydymieji aktai reglamentuoja pabėgėlio kelionės dokumento išdavimo tvarką, nepilnamečių prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo Pabėgėlių priėmimo centre taisykles ir kitus teisinius santykius, atsirandančius pradėjus ar teigiamu sprendimu užbaigus prieglobsčio procedūrą.

Statusų suteikimo pagrindų, nustatytų direktyvose ir nacionalinėje teisėje, palyginimas

Pagal Įstatymo nuostatas **laikinoji apsauga** gali būti suteikiama tik vadovaujantis Europos Sąjungos Tarybos priimtu sprendimu, todėl laikinosios apsaugos suteikimo Lietuvoje pagrindai yra tokie patys kaip direktyvoje 2001/55/EB.

Pagrindai **pabėgėlio statusui** gauti, nustatyti nacionalinėje teisėje, visiškai atitinka direktyvoje 2004/83/EB nustatytus pagrindus (žr. 1 lentelę).

⁸ Įstatymo 92 straipsnio 1 dalis.

⁹ OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 19 skyrius, 7 tomas, p. 69.

¹⁰ Žin., 2004, Nr. 168-6196; 2007, Nr.53-2069.

1 lentelė. Pabėgėlio statuso suteikimo pagrindai

Pagal direktyvą 2004/83/EB (2 str. c punktas)	Pagal Įstatymą (86 str. 1 dalis)
<p>1. Pagrįsta baimė, kad bus persekiojamas dėl:</p> <p>a) rasės;</p> <p>b) religijos;</p> <p>c) tautybės;</p> <p>d) politinių pažiūrų ar</p> <p>e) priklausymo tam tikrai socialinei grupei; ir</p> <p>2. Yra ne savo pilietybės šalyje arba, jeigu tai asmuo be pilietybės – ne šalyje, kurioje gyveno, ir</p> <p>3. Negali arba dėl baimės nenori naudotis tos šalies apsauga arba, jeigu tai asmuo be pilietybės – grįžti į tą šalį, ir</p> <p>4. Nėra pagrindų, dėl kurių pabėgėlio statusas nesuteikiamas¹¹.</p>	<p>1. Visiškai pagrįsta baimė, kad bus persekiojamas dėl:</p> <p>a) rasės;</p> <p>b) religijos;</p> <p>c) tautybės;</p> <p>d) priklausymo tam tikrai socialinei grupei;</p> <p>e) politinių įsitikinimų; ir</p> <p>2. Yra už valstybės, kurios pilietis jis yra, ribų arba, jeigu neturi užsienio valstybės pilietybės, yra už valstybės, kurioje buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, ribų, ir</p> <p>3. Negali ar bijo naudotis tos valstybės gynyba arba, jeigu neturi užsienio valstybės pilietybės – grįžti į tą valstybę, ir</p> <p>4. Nėra pagrindų, dėl kurių pabėgėlio statusas nesuteikiamas*.</p> <p>*šie pagrindai taip pat atitinka direktyvoje 2004/83/EB nustatytus atsisakymo suteikti pabėgėlio statusą pagrindus</p>

Kalbant apie **papildomos apsaugos** suteikimą, nacionalinėje teisėje nustatytas platesnis pagrindų sąrašas, palyginti su direktyva 2004/83/EB.

2 lentelė. Papildomos apsaugos suteikimo pagrindai

Pagal direktyvą 2004/83/EB (2 str. e p., 15 str.)	Pagal Įstatymą (87 straipsnis)
<p>1. Asmuo negali būti laikomas pabėgėliu, tačiau pagrįstai galima manyti, kad jeigu jis būtų grąžintas į savo kilmės šalį arba, asmens be pilietybės atveju – į šalį, kurioje jis gyveno, tai jam iškiltų realus pavojus patirti:</p> <p>a) mirties bausmę ar egzekuciją, arba</p> <p>b) kankinimus, nežmonišką ar žeminantį elgesį arba baudimą, arba</p> <p>c) rimtą ir asmeninę grėsmę civilio gyvybei ar asmeniui dėl beatodairiško smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu, ir</p> <p>2. Asmuo negali arba dėl tokio pavojaus asmuo nenori pasinaudoti tos šalies apsauga, ir</p> <p>3. Nėra pagrindų, dėl kurių papildoma apsauga nesuteikiama¹².</p>	<p>1. Asmuo yra už savo kilmės valstybės ribų, ir yra visiškai pagrįsta baimė, kad:</p> <p>a) jis bus kankinamas, su juo bus žiauriai, nežmoniškai elgiamasi arba bus žeminamas jo orumas ar jis bus tokiu būdu baudžiamas, arba</p> <p>b) yra grėsmė, kad jo kaip žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės bus pažeistos, arba</p> <p>c) yra grėsmė jo gyvybei, sveikatai, saugumui ar laisvei dėl paplitusios prievartos, kuri kyla karinio konflikto metu arba kuri sudaro sąlygas sistemingiems žmogaus teisių pažeidimams, ir</p> <p>2. Asmuo dėl minėtos baimės negali grįžti į kilmės valstybę, ir</p> <p>3. Nėra pagrindų, dėl kurių pabėgėlio statusas nesuteikiamas*.</p> <p>*šie pagrindai atitinka direktyvoje 2004/83/EB nustatytus atsisakymo suteikti papildomą apsaugą pagrindus</p>

¹¹ Tokie pagrindai gali būti: prieglobsčio prašytojas jau naudojasi Jungtinių Tautų organų ar agentūrų apsauga arba kilmės valstybė pripažįsta jo teises, arba prieglobsčio prašytojas padarė nusikaltimą taikai, karo nusikaltimą, nusikaltimą žmoniškumui, sunkų nepolitinių nusikaltimą, arba atliko veiksmus, kurie prieštarauja Jungtinių Tautų siekiams ir principams, ir kt.

¹² Tokie pagrindai gali būti: prieglobsčio prašytojas padarė nusikaltimą taikai, karo nusikaltimą, nusikaltimą žmoniškumui ar sunkų nusikaltimą arba atliko veiksmus, kurie prieštarauja Jungtinių Tautų siekiams ir principams, arba jis kelia pavojų valstybės, kurioje yra, visuomenei ar saugumui ir kt.

Kaip matyti iš 2 lentelės, papildomai apsaugai suteikti nacionalinė teisė numato tokius papildomus pagrindus ar kriterijus:

- baimė, kad bus žeminamas asmens orumas;
- grėsmė karinio konflikto metu, kylanti asmeniui (Įstatyme nenustatyta, kad asmuo turi būti civilis, kaip tai apibrėžta direktyvoje);
- grėsmė, kylanti ne tik dėl karinio konflikto metu paplitusios prievartos, bet ir dėl paplitusios prievartos, kuri sudaro sąlygas sistemingiems žmogaus teisių pažeidimams (taigi, formaliai nagrinėjant formuluotę, prievarta gali kilti ne tik ginkluoto konflikto metu);
- grėsmė, kad prieglobsčio prašytojo kaip žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės bus pažeistos.

Taip pat kyla klausimas, ar direktyvos sąvoka „grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui“ nacionalinėje teisėje atskleidžiama ne plečiamai, nes žodis „asmeniui“ nacionalinėje teisėje išaiškinamas žodžiais „jo [prieglobsčio prašytojo] sveikatai, saugumui ar laisvei“.

Daugiausiai erdvės plečiamam aiškinimui suteikia Įstatymo pagrindas „grėsmė, kad prieglobsčio prašytojo kaip žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės bus pažeistos“. Šis pagrindas apima ne tik direktyvos pagrindą „mirties bausmės ar egzekucijos grėsmė“, bet ir daug platesnį žmogaus teisių ir laisvių sąrašą, kurį galima rasti Žmogaus teisių chartijoje, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje ar Lietuvos Respublikos Konstitucijoje.

Šio papildomo pagrindo Įstatymo projekte rengėjai nebuvo numatę; jis įvestas vėliau, valstybės institucijoms derinant projektą. Tikėtina, kad šiuo pagrindu norėta užtikrinti, kad nagrinėjant prieglobsčio prašymus bus labai kruopščiai išnagrinėtos kiekvieno prieglobsčio prašytojo bylos aplinkybės ir prieglobsčio prašymas galės būti atmestas tik tuo atveju, kai nebus jokios abejonės dėl to, kad asmens teisės ir pagrindinės laisvės kilmės valstybėje nebus pažeidžiamos.

Galimybė plačiai aiškinti sąvokas „žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės“ bei „grėsmė sveikatai, saugumui ar laisvei“ džiugina prieglobsčio prašytojų teisių gynėjus, nes tai leidžia plėsti asmenų, galinčių pasinaudoti papildoma apsauga, ratą. Iš kitos pusės, neaiškus papildomos apsaugos suteikimo pagrindų apibrėžimas suteikia galimybę piktnaudžiauti prieglobsčio procedūra, manipuluojant asmeninėmis prieglobsčio prašytojo aplinkybėmis, ieškant faktų, pagrindžiančių, jog prieglobsčio prašytojo teisės ir pagrindinės laisvės kilmės valstybėje išties yra pažeidžiamos, taip pat ginčijant nepalankius Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos sprendimus teismuose. Neoficialiais duomenimis, didžioji pareiškėjų, skundžiančių Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos sprendimus nesuteikti prieglobsčio, dalis savo skundus kaip tik ir grindžia tuo, kad pareiškėjui grįžus į kilmės valstybę būtų pažeidžiamos jo teisės ir pagrindinės laisvės. Visgi daugumą tokių skundų teismai atmeta kaip nepagrįstus ir palieka galioti Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos sprendimus nesuteikti prieglobsčio.

3. Prieglobsčio suteikimo procedūros ir pabėgėlio, papildomos apsaugos bei laikinosios apsaugos statusų suteikiamos teisės

Procedūra

Užsieniečiai **prašymus** suteikti prieglobstį (**pabėgėlio statusą** ar **papildomą apsaugą**) gali pateikti sienos perėjimo punktuose ar pasienio teritorijoje Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos, o patekę į šalį – teritorinei policijos įstaigai arba Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centrui. Jeigu užsieniečiai šalyje yra neteisėtai, jie prieglobsčio prašymus turi pateikti iškart, priešingu atveju jiems gali būti taikoma atsakomybė už neteisėtą atvykimą į šalį ar neteisėtą buvimą joje.

Institucijos, kuriai pateiktas prašymas suteikti prieglobstį, valstybės tarnautojas atlieka **pirminę** prieglobsčio prašytojo **apklausą**, paima visus jo turimus dokumentus, pirštų atspaudus (nuo 14 metų amžiaus), nufotografuoja prieglobsčio prašytoją, atlieka jo asmens ir jo daiktų apžiūrą. Visą po šios procedūros gautą informaciją ir su ja susijusius dokumentus valstybės tarnautojas nedelsdamas elektroninių ryšių priemonėmis perduoda Migracijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos.

Per 48 valandas nuo prašymo suteikti prieglobstį pateikimo Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos priima sprendimą dėl **laikino teritorinio prieglobsčio** suteikimo (nesuteikimo). Laikinas teritorinis prieglobstis nesuteikiamas, jeigu prieglobsčio prašytojas atvyko į Lietuvą iš saugios trečiosios valstybės, pateikė akivaizdžiai nepagrįstą prašymą suteikti prieglobstį arba atvyko iš saugios kilmės valstybės (šios nuostatos netaikomos nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams). Tokiu atveju prieglobsčio prašytojas (išskyrus nelydimus nepilnamečius) įpareigojamas išvykti iš Lietuvos arba yra išsiunčiamas. Sprendimą nesuteikti laikino teritorinio prieglobsčio prieglobsčio prašytojas gali per 14 dienų nuo sprendimo įteikimo dienos apskųsti Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Tokiu atveju sprendimo išsiųsti prieglobsčio prašytoją vykdymas sustabdomas. Pažymėtina, kad prašymas suteikti prieglobstį nenagrinėjamas iš esmės, kai asmuo pateikia akivaizdžiai nepagrįstą prašymą arba atvyko iš saugios kilmės valstybės. Šiais atvejais priimamas sprendimas ne tik nesuteikti laikino teritorinio prieglobsčio, bet ir nesuteikti prieglobsčio (pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos). Taip pat prašymas suteikti prieglobstį nenagrinėjamas iš esmės, kai taikomos Dublino reglamento nuostatos (nustatoma kita ES valstybė narė, atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą). Lietuvos Respublika nėra patvirtinusi saugių trečiųjų ir saugių kilmės valstybių sąrašo, kiekvieno prašymo suteikti prieglobstį atveju atliekamas individualaus nagrinėjimas, ar tam tikra valstybė yra saugi būtent šio prieglobsčio prašytojo atžvilgiu.

Prieglobsčio prašytojui suteikus laikiną teritorinį prieglobstį jam išduodamas **užsieniečio registracijos pažymėjimas**, kuris galioja 3 mėnesius. Pasibaigus Užsieniečio registracijos pažymėjimo galiojimui, jis gali būti pratęstas dar 3 mėnesiams. Šis dokumentas nesuteikia teisės užsieniečiui išvykti iš Lietuvos Respublikos prašymo suteikti prieglobstį Lietuvoje nagrinėjimo metu.

Jeigu prieglobsčio prašytojas į Lietuvą atvyko neteisėtai arba yra joje teisėtai, tačiau neturi pakankamai lėšų apsigyventi šalyje, jis **apgyvendinamas** Užsieniečių registracijos centre. Jeigu prieglobsčio prašytojas Lietuvoje yra teisėtai ir turi pakankamai lėšų, Migracijos departamento sprendimu jam gali būti leista apsigyventi jo pasirinktoje vietoje. Nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai apgyvendinami Pabėgėlių priėmimo centre.

Jeigu nenustatoma, kad prieglobsčio prašytojas turėtų būti perduotas kitai Europos Sąjungos valstybei

narei¹³, Migracijos departamentas prieglobsčio prašymą turi **išnagrinėti** per 3 mėnesius nuo sprendimo suteikti laikiną teritorinį prieglobstį priėmimo dienos. Dėl objektyvių priežasčių prašymo nagrinėjimo terminas gali būti pratęstas dar 3 mėnesiams.

Prieglobsčio prašymo nagrinėjimo metu prieglobsčio prašytojai turi šias **teises**:

- nemokamai naudotis Užsieniečių registracijos centro ar Pabėgėlių priėmimo centro teikiamomis paslaugomis, jeigu yra apgyvendinti šiame centre;
- nemokamai tvarkyti ir notariškai įforminti dokumentus, susijusius su prašymu suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje;
- naudotis valstybės garantuojama teisine pagalba;
- bet kuriuo metu susisiekti su Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdybos atstovais Lietuvoje;
- gauti kompensaciją už naudojimąsi visuomeninio transporto priemonėmis;
- nemokamai naudotis vertėjo paslaugomis;
- nemokamai gauti būtinąją medicinos pagalbą ir socialines paslaugas Užsieniečių registracijos centre ar Pabėgėlių priėmimo centre;
- kas mėnesį gauti pašalpą smulkioms išlaidoms.
- Nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai turi teisę mokytis bendrojo lavinimo ir profesinėse mokyklose.

Be teisių, prieglobsčio prašytojai turi ir **pareigų**:

- laikytis Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų;
- leisti gydytojui patikrinti sveikatos būklę;
- pateikti visus turimus dokumentus ir tikrovę atitinkančius išsamius paaiškinimus dėl prašymo suteikti prieglobstį motyvų, savo asmenybės ir atvykimo bei buvimo Lietuvos Respublikoje aplinkybių;
- laisva forma deklaruoti turimas lėšas ir gaunamas lėšas laikino teritorinio prieglobsčio teikimo laikotarpiu.

Išnagrinėjęs prašymą suteikti prieglobstį, Migracijos departamentas priima vieną iš šių **sprendimų**:

- suteikti pabėgėlio statusą ir išduoti leidimą nuolat gyventi;
- nesuteikti pabėgėlio statuso, suteikti papildomą apsaugą ir išduoti leidimą laikinai gyventi;
- nesuteikti prieglobsčio, prieglobsčio prašytoją išsiųsti iš Lietuvos.

Migracijos departamento sprendimą per 14 dienų nuo sprendimo įteikimo dienos galima **apskųsti** Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Jeigu buvo priimtas sprendimas išsiųsti prieglobsčio prašytoją iš Lietuvos, sprendimo vykdymas bylos nagrinėjimo teisme metu sustabdomas.

Priėmus galutinį teismo sprendimą, jeigu skundas nepatenkinamas, prieglobsčio procedūra baigiasi, prieglobsčio prašytojas netenka specialaus apsaugos statuso ir tampa paprastu užsieniečiu.

Bet kuriuo atveju **draudžiama išsiųsti arba gražinti** užsienietį į valstybę, kurioje jo gyvybei ar laisvei gresia pavojus arba jis gali būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai

¹³ Vadinamoji Dublino procedūra, atliekama pagal 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamentą 343/2003, nustatantį valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 19 skyrius, 6 tomas, p. 109).

socialinei grupei ar dėl politinių įsitikinimų, arba į valstybę, iš kurios jis gali būti vėliau nusiųstas į tokią valstybę; taip pat užsienietis neišsiunčiamas arba negražinamas į valstybę, jeigu yra rimtas pagrindas manyti, kad joje užsienietis bus kankinamas, su juo bus žiauriai, nežmoniška elgiama arba žeminamas jo orumas ar jis bus tokiu būdu baudžiamas. Negražinimo principo galima nesilaikyti tik tuo atveju, jeigu užsienietis dėl svarbių priežasčių kelia grėsmę Lietuvos saugumui arba jis įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo ir kelia grėsmę visuomenei¹⁴. Praktiškai, situacija, kai asmeniui atsisakoma suteikti prieglobstį, bet jis vis tiek neišsiunčiamas į kilmės valstybę dėl to, kad jam ten grėstų persekiojimas, yra negalima. Tokia situacija būtų įmanoma nebent tuo atveju, jeigu prieglobsčio prašytojas savo noru atsiimtų prašymą suteikti prieglobstį, ir dėl to prieglobsčio procedūra būtų nutraukta.

Jeigu užsieniečio negalima išsiųsti dėl minėtų priežasčių, jam išduodamas **leidimas laikinai gyventi**, galiojantis vienerius metus, o po to pratęsimas. Toks leidimas laikinai gyventi išduodamas ir tais atvejais, kai sprendimo išsiųsti užsienietį vykdymas sustabdomas dėl objektyvių aplinkybių arba dėl to, kad užsieniečiui reikia suteikti būtinąją medicinos pagalbą ar kad užsienietį atsisako priimti užsienio valstybė, jeigu šios aplinkybės neišnyksta per vienerius metus nuo sprendimo išsiųsti užsienietį vykdymo sustabdymo. Tačiau tokio leidimo gyventi išdavimo atveju užsienietis nelaikomas gavusiu prieglobstį Lietuvoje, jo statusas nesiskiria nuo užsieniečių, atvykusių į Lietuvą bendra tvarka.

Pasitaiko atveju, kai išnyksta aplinkybės, dėl kurių užsieniečiui kelis metus iš eilės buvo suteikiama papildoma apsauga. Paaiškėjus šioms aplinkybėms, papildoma apsauga nebesuteikiama, ir prieglobsčio prašytojas, kelis metus naudojėsis papildoma apsauga, tampa paprastu užsieniečiu ir privalo išvykti iš Lietuvos Respublikos (jeigu nėra kitų pagrindų, dėl kurių jis galėtų ir toliau gyventi šalyje). Kartais į tokią padėtį patenka užsieniečiai, Lietuvos Respublikoje pragyvenę ne vienerius metus, šalyje užmezgę socialinius ryšius ir nutraukę bet kokius ryšius su kilmės valstybe. Tokie užsieniečiai patenka į sunkią padėtį, nes kilmės šalyje neturi galimybės įsitvirtinti, bet ir neturi teisėto pagrindo likti gyventi Lietuvos Respublikoje. Tokiems užsieniečiams išduodami leidimai laikinai gyventi, pasinaudojus minėtu pagrindu, kad užsieniečio negalima išsiųsti dėl objektyvių aplinkybių. Šios apžvalgos 8 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad tokių leidimų laikinai gyventi išduodama labai nedaug.

Laikinoji apsauga gali būti suteikiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimu. Migracijos departamentas dėl pagrįstų priežasčių¹⁵ gali nuspręsti nesuteikti laikinosios apsaugos atskiriems užsieniečiams. Laikinoji apsauga suteikiama vieneriems metams. Šios apsaugos laikas gali būti pratęstas, bet ne ilgiau kaip vieneriems metams.

Užsieniečiai, kuriems suteikiama laikinoji apsauga, įleidžiami ir apgyvendinami Vyriausybės nustatytoje vietoje, jiems išduodamas leidimas laikinai gyventi Lietuvoje, galiojantis visą laikinosios apsaugos laikotarpį, jeigu reikia, išduodamas ir kelionės dokumentas, leidžiantis atvykti į Lietuvą.

Prieglobstį gavusių asmenų teisės

Pabėgėlio statusą gavusiems asmenims išduodami leidimai nuolat gyventi Lietuvoje, galiojantys 5 metus, o vėliau pratęsimi. Pabėgėlių prašymu jiems gali būti išduodami pabėgėlio kelionės dokumentai, kurie suteikia teisę keliauti į užsienio valstybes ir grįžti į Lietuvą.

¹⁴ Įstatymo 130 straipsnis.

¹⁵ Jeigu yra rimtas pagrindas manyti, kad užsienietis padarė nusikaltimą taikai, žmoniškumui, karo nusikaltimą, vykdė genocidą ar sunkų nepolitinį nusikaltimą, jeigu užsieniečio buvimas Lietuvoje keltų grėsmę valstybės saugumui ar viešajai tvarkai ir pan.

Papildomą apsaugą arba **laikinąją apsaugą** gavusiems asmenims išduodami leidimai laikinai gyventi Lietuvoje, galiojantys 1 metus. Likus 2 mėnesiams iki leidimo laikinai gyventi galiojimo pabaigos užsienietis turi kreiptis į migracijos tarnybą dėl leidimo laikinai gyventi keitimo. Jeigu užsienietis neturi kelionės dokumentų, jam išduodamas užsieniečio pasas, suteikiantis teisę išvykti iš Lietuvos ir grįžti į ją.

Papildomą apsaugą gavę užsieniečiai, be pertraukos ir turėdami leidimus laikinai gyventi išgyvenę Lietuvoje 5 metus, gali kreiptis į migracijos tarnybas dėl leidimo nuolat gyventi Lietuvoje išdavimo. Kad gautų leidimą nuolat gyventi Lietuvoje, užsieniečiai turi išlaikyti valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą¹⁶.

Leidimas nuolat gyventi patvirtina, kad jį turintys užsieniečiai yra **Europos Bendrijos ilgalaikiai gyventojai** pagal direktyvą 2003/109/EB¹⁷.

Pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusą turintys užsieniečiai, pragyvenę Lietuvoje pastaruosius 10 metų ir turintys leidimą nuolat gyventi Lietuvoje, gali kreiptis dėl Lietuvos Respublikos **pilietybės** įgijimo. Laikinąją apsaugą gavę užsieniečiai taip pat galėtų gauti, iš pradžių, leidimą nuolat gyventi Lietuvoje, o vėliau – pilietybę, jeigu, pasibaigus laikinajai apsaugai, liktų gyventi Lietuvoje, gavę leidimą laikinai gyventi kitais pagrindais.

Kad įgytų Lietuvos pilietybę, užsieniečiai turi išlaikyti valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminus (jeigu nėra nuo jų atleisti ir, jeigu jau juos išlaikė, kai prašė leidimo nuolat gyventi), turėti teisėtą pragyvenimo šaltinį Lietuvoje ir atsisakyti turėtos kitos valstybės pilietybės.

Prieglobstį gavę asmenys, kaip ir kiti užsieniečiai, naudojami **judėjimo laisve**. Kad galėtų išvykti iš šalies, o vėliau sugrįžti, prieglobstį gavę asmenys turi turėti kelionės dokumentus: pabėgėlio statusą gavę asmenys gali gauti pabėgėlio kelionės dokumentą, o papildomą apsaugą gavę užsieniečiai – užsieniečio pasą. Kadangi šie asmenys turi Lietuvos Respublikos išduotus leidimus gyventi, į Šengeno valstybes jie gali vykti be vizų, jeigu jų išvyka šešių mėnesių laikotarpiu neviršija trijų mėnesių.

Jeigu prieglobsčio prašytojų **šeimos nariai** atvyksta kartu ir pateikia prieglobsčio prašymus, jų bylos nagrinėjamos kartu, tačiau kiekvieno šeimos nario atžvilgiu priimamas atskiras sprendimas. Jeigu vienam šeimos nariui suteikiamas pabėgėlio statusas ar papildoma apsauga, tai ir kitiems šeimos nariams, atvykusiems kartu, atitinkamai suteikiamas pabėgėlio statusas ar papildoma apsauga, jeigu šeimos nariai nepateikė individualių motyvų, kurių pagrindų atitiktų pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos suteikimo kriterijų.

Jeigu prieglobstį gavusių asmenų šeimos nariai atvyksta vėliau, jie gali arba pasiprašyti prieglobsčio savarankiškai, arba pasinaudoti įprasta imigracijos procedūra:

Įstatymas¹⁸ nustato, kad pabėgėlio statusą gavusio asmens šeimos nariai gali atvykti į Lietuvą ir gauti leidimą laikinai gyventi, galiojantį vienerius metus. Vėliau šis leidimas gali būti pratęsimas.

¹⁶ Nuo egzamino atleidžiami asmenys, kuriems sukako 75 metai, asmenys, kuriems nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis, asmenys, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas specialiuųjų poreikių lygis, ir sergantieji sunkiomis lėtinėmis psichikos ligomis.

¹⁷ 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyva 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 19 skyrius, 6 tomas, p. 272).

¹⁸ Įstatymo 43 straipsnis.

Be pertraukos išgyvenę Lietuvoje 5 metus, pabėgėlio statusą gavusio asmens šeimos nariai gali įgyti leidimus gyventi nuolat bendra tvarka.

Įstatymas¹⁹ nustato, kad užsieniečiai, kuriems suteikta papildoma ar laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje, teisės į šeimos susijungimą neturi.

Prieglobstį (nepriklausomai nuo suteikto tarptautinės apsaugos statuso) Lietuvoje gavę užsieniečiai gali pasinaudoti **integracijos** programa. Lietuvos valstybės teikiama parama integracijai apima šias sritis²⁰:

- valstybinės kalbos mokymas;
- švietimas;
- užimtumas;
- aprūpinimas gyvenamąja patalpa;
- socialinė apsauga;
- sveikatos apsauga.

Integracijos programa vykdoma dviem etapais:

1. Parama integracijai Pabėgėlių priėmimo centre. Parama teikiama iki 8 mėnesių. Jeigu užsieniečiui per šį laikotarpį nepavyksta pasirengti antrajam integracijos etapui, parama gali būti tęsiama dar 4 mėnesius, o jeigu užsienietis priklauso pažeidžiamoms grupėms – dar 10 mėnesių. Parama pradeda teikti nuo tos dienos, kai užsieniečiui išduodamas leidimas nuolat ar laikinai gyventi Lietuvoje.

Pirmojo etapo metu teikiama tokia parama:

- būtiniausios socialinės, sveikatos priežiūros bei teisinės pagalbos paslaugos;
- organizuojami intensyvūs lietuvių kalbos kursai (atitinkantys Europos Tarybos kalbos mokėjimo aprašų A1 lygį) ir Lietuvos visuomenės pažinimo kursai pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintas programas;
- kartu su teritorine darbo birža ir teritorine darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnyba organizuojamas tinkamo darbo ir asmeninių savybių įvertinimas, profesijos mokymo ir perkvalifikavimo, darbo paieškos kursai.

2. Parama integracijai savivaldybėse (teikiama savivaldybės institucijų arba nevyriausybinų organizacijų). Ši parama teikiama iki 12 mėnesių nuo užsieniečių išvykimo iš Pabėgėlių priėmimo centro dienos, bet ne ilgiau nei trunka užsieniečiui išduoto leidimo gyventi galiojimo terminas arba iki užsieniečio išvykimo iš Lietuvos. Jeigu pažeidžiamoms užsieniečių grupėms per šį laikotarpį nepavyksta tinkamai integruotis, integracijos laikotarpis gali būti dar pratęstas, bet ne ilgiau nei trunka išduoto leidimo gyventi galiojimo terminas. Bendras integracijos abejais etapais laikotarpis negali būti ilgesnis nei 60 mėnesių.

¹⁹ 43 straipsnio 8 dalis.

²⁰ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. spalio 21 d. įsakymas Nr. A1-238 „Dėl Lietuvos valstybės paramos teikimo užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, integracijai tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 157-5741; 2009, Nr. 83-3449).

Antrojo integracijos etapo metu lėšos integracijai, atsižvelgus į užsieniečių poreikius, gali būti skiriamos šioms priemonėms įgyvendinti:

- vienkartinėi įsikūrimo pašalpai;
- pašalpai gyvenamųjų patalpų nuomai, būsto šildymui, šaltam bei karštam vandeniui, dujoms, elektros energijai ir kitoms komunalinėms paslaugoms apmokėti;
- piniginei pašalpai būtiniausioms reikmėms;
- lietuvių kalbos mokymui;
- pašalpai mokyklinio amžiaus vaikams būtiniausiems mokykliniams reikmenims įsigyti;
- ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui ikimokyklinio ugdymo įstaigose apmokėti;
- išmokoms vaikams iki 3 metų, jeigu jie nelanko ikimokyklinio ugdymo įstaigų;
- sveikatos draudimui;
- kitoms integracijos priemonėms.

Integracijos savivaldybėse laikotarpiu organizuojami 190 valandų lietuvių kalbos kursai, o esant poreikiui šie kursai gali būti pratęsti dar 100 valandų. Baigę kursus, prieglobstį gavę užsieniečiai laiko valstybinės kalbos egzaminus.

Pilnamečiai užsieniečiai turi teisę **mokytis** bendrojo lavinimo ir profesinėse mokyklose, nepilnamečiai užsieniečiai – ikimokyklinio ugdymo grupėse ir bendrojo lavinimo mokyklose. Ikimokyklinio amžiaus vaikai ugdomi lopšeliuose, lopšeliuose-darželiuose, darželiuose ir mokyklose-darželiuose.

Integracijos laikotarpiu integraciją įgyvendinančios institucijos prieglobstį gavusius užsieniečius supažindina su Lietuvos darbo rinka, padeda tobulinti kvalifikaciją, teikia informaciją ir padeda pradėti verslą arba **įsidarbinti** pagal darbo sutartis. Ieškantys darbo užsieniečiai gali įsiregistruoti teritorinėje darbo biržoje.

Gali būti sudaromi individualūs užsieniečių integracijos į darbo rinką planai ir individualios profesinio mokymo programos. Iš integracijai skirtų valstybės lėšų gali būti steigiamos naujos darbo vietos, skirtos prieglobstį gavusiems užsieniečiams.

Pasibaigus integracijai skirtai paramai užsieniečiai turi patys ieškoti galimybių įsidarbinti. Prieglobstį gavusiems užsieniečiams, norintiems dirbti Lietuvoje, nereikia įsigyti leidimo dirbti.

Integracijos laikotarpiu užsieniečiai draudžiami privalomuoju **sveikatos** draudimu iš integracijai skirtų lėšų. Pasibaigus integracijai taikomos bendros sveikatos draudimo taisyklės: įdarbinti užsieniečiai privalomuoju sveikatos draudimu draudžiami darbdavio lėšomis, užsiimantys individualia veikla draudžiasi patys, o darbo biržoje užsiregistravę užsieniečiai draudžiami valstybės lėšomis²¹.

Integracijos laikotarpiu prieglobstį gavę užsieniečiai turi šias teises **socialinės apsaugos** srityje:

- gauti vienkartinę įsikūrimo išmoką;
- kas mėnesį gauti pinigines pašalpas būtiniausioms reikmėms – maistui, drabužiams, higienos reikmenims, visuomeniniam transportui ir kt.;
- gimus kūdikiui, gauti Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatyme nustatyto dydžio vienkartinę išmoką;
- mirus užsieniečiui, turėjusiam prieglobstį, jo šeimos nariai arba jį laidojusieji asmenys gauti

²¹ Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymas (Žin., 2002, Nr. 123-5512).

- laidojimo pašalpa;
- gauti išmoką vaikui. Ši išmoka skiriama tik tiems užsieniečiams, gavusių prieglobstį, vaikams, kurie nelanko ikimokyklinio ugdymo įstaigų.

Pasibaigus integracijos laikotarpiui užsieniečiai socialine apsauga naudojami bendra tvarka.

4. Statistika

Per pastaruosius 12 metų Migracijos departamentas išnagrinėjo daugiau nei 5 tūkst. užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį, 139 asmenims buvo suteiktas pabėgėlio statusas Lietuvos Respublikoje ir išduoti leidimai nuolat gyventi, apie 350 asmenų naudojasi papildoma apsauga valstybėje (tokiems asmenims išduodami leidimai laikinai gyventi dėl jų kilmės valstybėse vykstančių ginkluotų konfliktų ar žmogaus teisių pažeidimų).

3 lentelė. Prašymai suteikti prieglobstį ir priimti sprendimai 2004 m. – 2009 m. I pusmetį

Metai	Prašymų suteikti prieglobstį skaičius ²²	Priimta sprendimų			
		Iš viso ²³	Suteikti pabėgėlio statusą	Suteikti papildomą apsaugą	Nesuteikti prieglobsčio ²⁴
2004	458	560	12	407	141
2005	410	384	15	328	41
2006	459	444	12	385	47
2007	480	490	9	393	88
2008	540	462	12	349	101
2009 I pusb.	204	270	8	118	144

Šaltinis: Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys.

Kaip rodo 3 lentelėje pateikta statistika, pabėgėlio statusui keliami reikalavimai yra pakankamai aukšti, todėl šį statusą gauna vos keli prieglobsčio prašytojai. Tuo tarpu papildomą apsaugą gauti paprasčiau, bet dėl suteiktos papildomos apsaugos pratęsimo reikia kasmet kreiptis iš naujo.

4 lentelė. Pirmieji ir pakartotiniai prašymai²⁵ suteikti prieglobstį Lietuvoje 2004 m. – 2009 m. I pusmetį.

Metai	Pirmieji prašymai suteikti prieglobstį	Pakartotiniai prašymai suteikti prieglobstį
2004	167	291
2005	118	288
2006	147	307
2007	116	356
2008	210	318
2009 I p.	71	123

Šaltinis: Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys.

²² Pateikiama statistika apie prašymus, kuriuos užsieniečiai pateikė tiek pirmą kartą, tiek pakartotinai (papildomos apsaugos suteikimo atveju), taip pat apie prašymus, kuriuos pateikė pagal Dublino procedūrą perimti užsieniečiai.

²³ Sprendimai priimti ne tik dėl tais pačiais metais, bet ir dėl ankstesniais metais gautų prieglobsčio prašymų.

²⁴ Atmesti prieglobsčio prašymą, nutraukti prieglobsčio prašymo nagrinėjimą arba perduoti prieglobsčio prašytoją kitai ES valstybei narei pagal Dublino procedūrą.

²⁵ Į šį skaičių neįtraukti kitų ES valstybių pagal Dublino procedūrą perduotų užsieniečių prašymai suteikti prieglobstį.

4 lentelėje akivaizdžiai matosi, kad pakartotinių prašymų suteikti prieglobstį pateikiama daugiau nei pirmųjų prašymų. O tai reiškia, kad šalyje papildomą apsaugą jau gavę užsieniečiai dėl papildomos apsaugos pratęsimo kreipiasi keletą metų iš eilės (kreipimusi dėl papildomos apsaugos pratęsimo skaičius neribojamas). Didžiąją tokių pakartotinai besikreipiančių asmenų dalį sudaro čečėnų tautybės Rusijos piliečiai. Tiesa, nuo 2008 m. pirmieji čečėnų prašymai suteikti prieglobstį patenkinami vis rečiau.

5 lentelė. Užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį Lietuvoje skaičius pagal pilietybę 2004 m. – 2009 m. I pusmetį

Pilietybė	2004	2005	2006	2007	2008	2009 m. I p.
Afganistano	28	20	23	22	16	10
Alžyro	-	1	-	-	1	-
Angolos	-	-	2	-	1	-
Armėnijos	1	-	1	5	2	2
Australijos	1	-	-	-	-	-
Azerbaidžano	1	1	-	1	-	-
Bangladešo	-	-	2	-	-	-
Baltarusijos	4	3	7	7	15	6
Egipto	5	-	1	-	-	-
Eritrėjos	-	-	-	3	-	-
Etiopijos	-	-	1	4	3	-
Filipinų	-	-	1	-	-	-
Ganos	-	-	6	-	-	-
Gruzijos	2	4	4	13	9	6
Indijos	-	-	-	3	-	5
Irako	2	5	4	2	4	6
Irano	-	-	-	-	1	-
Izraelio	1	-	1	2	-	-
Kamerūno	-	1	3	3	6	-
Kazachstano	5	-	-	3	-	2
Kinijos	-	-	-	3	2	-
Kirgizijos	1	2	-	-	2	-
Kongo	1	1	1	1	4	-
Kubos	-	-	1	3	8	2
Liberijos	-	2	-	-	-	-
Maroko	-	-	-	4	-	-
Moldovos	-	-	1	1	-	-
Nepalo	-	-	-	3	2	-
Nigerijos	2	12	2	1	2	-
Pakistano	20	2	7	2	7	1
Rusijos	358	342	369	366	415	144
Serbijos	-	-	-	-	1	-
Sirijos	-	-	1	1	6	6
Somalia	2	4	2	3	1	1
Šri Lankos	4	4	2	1	7	1
Tadžikistano	-	-	-	1	2	-
Togo	-	1	1	1	-	-
Turkijos	-	-	1	-	3	-

Ukrainos	5	-	3	1	3	-
Uzbekistano	1	-	6	6	12	6
Vietnamo	-	-	-	6	1	3
Zimbabvės	-	-	1	1	2	-
Be pilietybės	14	5	5	7	2	3
Iš viso	458	410	459	480	540	204

Šaltinis: Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys.

6 lentelė. Priimtų sprendimų suteikti **pabėgėlio statusą** skaičius pagal užsieniečių pilietybę 2004 m. – 2009 m. I p.

Pilietybė	2004	2005	2006	2007	2008	2009 m. I p.
Baltarusijos	-	-	3	1	2	1
Eritrėjos	-	-	-	3	-	-
Etiopijos	-	-	-	-	1	-
Rusijos	12	15	9	1	6	6
Tadžikistano	-	-	-	-	1	-
Uzbekistano	-	-	-	4	2	1
Iš viso	12	15	12	9	12	8

Šaltinis: Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys.

7 lentelė. Priimtų sprendimų suteikti **papildomą apsaugą** skaičius pagal užsieniečių pilietybę 2004 m. – 2009 m. I p.

Pilietybė	2004	2005	2006	2007	2008	2009 m. I p.
Afganistano	26	21	23	21	15	8
Armėnijos	1	-	-	-	-	-
Azerbaidžano	2	-	-	-	-	-
Baltarusijos	1	-	-	2	2	1
Etiopijos	-	-	-	3	3	-
Irako	2	2	1	3	5	2
Jemeno	1	-	-	-	-	-
Kamerūno	-	-	2	3	5	-
Kazachstano	4	-	-	-	-	-
Kongo	1	1	1	1	1	-
Kubos	-	-	-	-	3	-
Lenkijos	1	-	-	-	-	-
Nepalo	-	-	-	-	-	1
Nigerijos	2	-	1	-	-	-
Pakistano	-	2	2	1	-	-
Rusijos	348	288	343	341	301	94
Sirijos	-	-	-	1	1	1
Somalia	1	3	4	3	1	1
Šri Lankos	4	5	2	1	-	6
Togo	-	1	1	1	-	-
Ukrainos	6	-	-	-	-	-
Uzbekistano	-	-	2	6	6	4
Vietnamo	-	-	-	-	1	-
Zimbabvės	-	-	-	1	2	-
Be pilietybės	7	5	3	5	3	-
Iš viso	407	328	385	393	349	118

Šaltinis: Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys.

Kaip matyti iš 5–7 lentelių, didžiausią besikreipiančių dėl prieglobsčio suteikimo dalį sudaro Rusijos piliečiai (kurių dauguma – čečėnų tautybės asmenys). Dauguma jų gauna papildomos apsaugos statusą²⁶.

8 lentelėje pateikti duomenys apie leidimus laikinai gyventi, išduotus užsieniečiams, kuriems nebepratęstas papildomos apsaugos statusas, tačiau jų negalima išsiųsti iš Lietuvos Respublikos į kilmės valstybę dėl objektyvių priežasčių.

8 lentelė. Leidimų laikinai gyventi, išduotų užsieniečiams, kuriems nebepratęstas papildomos apsaugos statusas, tačiau jų negalima išsiųsti iš Lietuvos Respublikos dėl objektyvių priežasčių, skaičius 2007-2009 m.

Pilietybė	2007	2008	2009 m. 9 mėn.
Kubos	1	1	1
Pakistano	1		2
Kamerūno			1
Uzbekistano			1
Asmenys be pilietybės			2
Iš viso	2	1	7

Šaltinis: Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys.

9 lentelė. Sprendimų dėl prieglobsčio apskundimas teismams 2006-2008 m.

Metai	Iš viso sprendimų	Sprendimai nesuteikti prieglobsčio	Pateikta skundų (% nuo sprendimų nesuteikti prieglobsčio)	Sprendimai pirmosios instancijos teisme			Sprendimai apeliacinės instancijos teisme			Patenkinti skundai (visi ar iš dalies) (%)
				Skundas atmetas	Skundas patenkintas (visas arba iš dalies)	Byla nutraukta	Skundas atmetas	Skundas patenkintas (visas arba iš dalies)	Byla nutraukta	
2006	444	47	47 (100%)	24	11	2	8	2		13(27,6%)
2007	490	88	75 (85%)	35	7	4	23	1	5	8 (10,7%)
2008	462	101	83 (82%)	50	3	7	16	4	3	7 (8,4%)

Šaltinis: Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys.

Iš lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad Migracijos departamento atmetus sprendimus apskundžia pakankamai didelis skaičius prieglobsčio prašytojų. Norint paaiškinti šį faktą būtina atkreipti dėmesį į tris aspektus. Pirma, teisinė pagalba prieglobsčio prašytojams yra nemokama. Antra, apskundus Migracijos departamento sprendimą teismui jo vykdymas sustabdomas, todėl prieglobsčio prašytojas gali pasilikti Lietuvoje. Trečia, nesunku savo skundą grįsti tuo, kad pareiškėjui grįžus į kilmės valstybę jo teisės ir pagrindinės laisvės būtų pažeidžiamos. Pateikti duomenys taip pat rodo, kad tik labai nedidelę tokių skundų dalį teismas pripažįsta pagrįstais. Tai rodo, kad prieglobsčio sistema Lietuvos Respublikoje yra tinkama, Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos darbas tiek prieglobsčio prašytojų, tiek teismų vertinamas gerai.

²⁶ Daugiau informacijos apie prieglobsčio suteikimo statistiką ir tendencijas ieškokite Europos migracijos tinklo Lietuvos nacionalinio informacijos centro parengtoje 2007 m. statistikos ataskaitoje.

5. Šalyje pasigirstančios nuomonės apie tarptautinės apsaugos suteikimo procedūras ir formas

Prieglobsčio suteikimo Lietuvoje procedūros – ypač retai aptariamas klausimas Lietuvos visuomenėje. Prieglobsčio klausimai dažniausiai rūpi šioje srityje dirbantiems ekspertams ir mokslininkams, o visuomenėje atgarsio sulaukia tik atskiros prieglobsčio suteikimo bylos²⁷.

Prieglobsčio suteikimo procedūra šiek tiek dėmesio sulaukė 2009 metų pavasarį-rudenį, Lietuvos Respublikai pradėjus svarstyti apie galimybę prisijungti prie pabėgėlių perkėlimo iš Maltos Respublikos programos²⁸. Tada paaiškėjo viena teisinė kliūtis šiai programai įgyvendinti: pagal Lietuvos Respublikos teisę tik Lietuva gali nuspręsti suteikti ar nesuteikti užsieniečiams prieglobstį; negalima tokia situacija, kad kita valstybė (šiuo atveju, Maltos Respublika) suteiktų užsieniečiams prieglobstį, po to tie užsieniečiai būtų perkelti į Lietuvą, ir Lietuva pripažintų jiems tos kitos valstybės suteiktą tarptautinės apsaugos statusą. Šios nuostatos nei visuomenė, nei ekspertai nekritikavo, nes pripažįstama, kad teisė spręsti suteikti ar nesuteikti prieglobstį kyla iš valstybės suvereniteto idėjos.

Siekiant išsiaiškinti visuomenės nuomones apie Lietuvai suteikiamus tarptautinės apsaugos statusus, apklausti Lietuvos nacionalinio migracijos tinklo nariai.

Dauguma apklaustųjų teigiamai vertina šalies prieglobsčio sistemą ir nemato poreikio ją keisti ar papildyti naujomis tarptautinės apsaugos formomis. Tačiau pasigirsta ir kritinių pastabų.

Jungtinių Tautų Vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdyba (toliau – JTVPK), nors Lietuvos Respublikos prieglobsčio sistemą, iš principo, vertina pakankamai gerai, mato tobulintinų sričių:

- pagrindinių žmogaus teisių apsaugos standartų užtikrinimas. Skiriasi Lietuvos Respublikoje pabėgėlio statusą ir papildomą apsaugą gavusiems asmenims suteikiamos teisės ir garantijos, ir ne visi pagrindiniai žmogaus teisių apsaugos standartai, taikytini papildomą apsaugą gavusiems asmenims, yra įgyvendinti. JTVPK teigimu, „Lietuvoje, vienintelėje iš Europos Sąjungos valstybių, asmenims, esantiems prieglobsčio procedūroje, nėra suteikiama teisė dirbti, yra poreikis tobulinti priėmimo sąlygas bei procedūras dėl asmenų su ypatingais poreikiais, reglamentuoti teisę į šeimos susijungimą asmenims, kurie gavo papildomą apsaugą, ir pan.“

- per trumpas integracijos laikotarpis. JTVPK teigimu, 1 metų integracijos periodas savivaldybėse (taikomas asmenims, kurie neturi ypatingų poreikių) ne visada yra pakankamas sėkmingai integracijai į Lietuvos visuomenę. Po metų integracijos savivaldybėje pabėgėliai atsiduria bendroje šalies socialinėje sistemoje, kurioje ne visada atsižvelgiama į pabėgėlių specifinę situaciją, be to, jie nelaikomi pažeidžiama grupe. Papildomą apsaugą gavę asmenys, išėję integracijos savivaldybėje programą, negali naudotis bendra šalies socialinės paramos sistema, kadangi ši yra prieinama tik leidimus nuolat gyventi turintiems asmenims. Nors suteikta papildoma apsauga leidžia Lietuvos Respublikoje gyventi 1 metus, dažnai šie asmenys šalyje lieka žymiai ilgiau. Šios spragos apsunkina jų integraciją priimančioje valstybėje.

²⁷ Pz., didelės reakcijos visuomenėje sulaukė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. sprendimas perimti iš Maltos Respublikos 6 prieglobsčio prašytojus. Visuomenės nepasitenkinimą sukėlė informacija apie šiam projektui skirtas valstybės biudžeto lėšas.

²⁸ Reaguodamos į nesibaigiantį pabėgėlių antplūdį į Malta, ES institucijos ir kai kurios valstybės narės pasiūlė valstybėms narėms parodyti solidarumą ir priimti į savo šalį dalį Maltoje atsidūrusių prieglobsčio prašytojų.

- nedalyvavimas pabėgėlių perkėlimo programose. JTVPK pažymi, kad pabėgėlių perkėlimo poreikis trečiojoje valstybėje žymiai viršija valstybių nustatomas perkėlimo kvotas. Todėl, JTVPK manymu, Lietuvos Respublika turėtų prisijungti prie pabėgėlių perkėlimo programų – perkeliama asmenims, vos tik jiems atvykus į Lietuvos Respubliką, turėtų būti suteikiamas pabėgėlio statusas ir išduodamas leidimas nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, suteikiama valstybės parama integracijai.

Apibendrinama išsakyta pastabas, JTVPK tarnyba siūlo tokius pakeitimus:

- Tobulinti Įstatymą, numatant papildomą apsaugą gavusių asmenų teisę į šeimos susijungimą, nustatant procedūras, pritaikytas asmenų, turinčių ypatingus poreikius, identifikavimui, numatant teisę dirbti asmenims, kurie yra prieglobsčio procedūroje ilgiau nei 6 mėn., ir pan.
- Siekiant įleisti papildomą apsaugą gavusius asmenis į bendrą socialinės apsaugos sistemą, tobulinti Socialinės paramos įstatymą, praplečiant jame socialinės paramos teikimo galimybes leidimus laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje turintiems asmenimis, jei jiems buvo suteikta papildoma apsauga Lietuvoje.
- Sprendžiant pabėgėlių perkėlimo iš trečiųjų valstybių klausimą, Įstatyme reikia numatyti tam pagrindus bei susipažinti, kaip perkėlimą vykdo kitos naujos ES perkėlimą vykdančios valstybės, pvz. Čekija.

Lietuvoje taikomą integracijos programą kritikuoja ir kiti prieglobsčio srityje dirbantys specialistai. Jų manymu, papildomą apsaugą gavusiems asmenims taikoma integracijos programa, trunkanti metus, yra per trumpa; užsieniečiai nespėja išmokti lietuvių kalbos, jiems sunku verstis be socialinės paramos, ypač jeigu šeimose yra mažamečių.

Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro ekspertų nuomone Lietuvoje nėra būtinybės įvesti naujų neharmonizuotų tarptautinės apsaugos statusų. Esantis tarptautinės apsaugos suteikimo reguliavimas yra pakankamas ir, kaip rodo praktika, gana lankstus. Lietuvos Respublika turi vieną didžiausių prašymų pripažinimo rodiklių („recognition rates“). Tai rodo, kad veikianti tarptautinės apsaugos sistema yra efektyvi. Tuo pačiu ekspertai pabrėžia, kad tobulintina yra tarptautinę apsaugą gavusių asmenų integracijos į Lietuvos socialinę ir ekonominę gyvenimą sistemą.

Kito eksperto nuomone, reikėtų išspręsti klausimą tų asmenų, kuriems nebepratešiamas papildomas apsaugos statusas, tačiau jie nebegali grįžti į kilmės valstybę (žr. šios apžvalgos 3 dalies skirsnį „procedūros“). Šiuo metu tokiems asmenims stengiamasi išduoti leidimus laikinai gyventi, tačiau tai problemos neišsprendžia iš esmės: leidimai laikinai gyventi turi būti keičiami kasmet, asmenys neįgyja pastovumo jausmo, jiems kyla sunkumų įsidarbinant. Todėl, eksperto nuomone, žmonėms, kuriems pratęsti papildomą apsaugą nebėra pagrindo, bet išsiuntus juos į kilmės valstybę būtų sutraukti jų socialiniai ryšiai, o kilmės valstybėje jiems iškiltų sunkių reintegracijos problemų, reikėtų suteikti specialų apsaugos statusą, leidžiantį pasilikti gyventi Lietuvos Respublikoje.

Iš kitos pusės, tokie asmenys turi galimybę, pragyvenę Lietuvos Respublikoje 5 metus, išlaikyti Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų ir lietuvių kalbos egzaminus ir gauti leidimus nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje. Tai, kad užsieniečiai nepasinaudoja šia galimybe (pvz., dėl to, kad neišmoksta lietuvių kalbos), yra subjektyvi, nuo užsieniečių valios priklausanti priežastis, o ne teisinio reglamentavimo trūkumas.

Apibendrinus galima pasakyti, kad ekspertai nemato reikalo plėsti tarptautinės apsaugos suteikimo pagrindų sąrašo ar įvesti naujų neharmonizuotų tarptautinės apsaugos statusų Lietuvoje.

6. Išvados

Ši apžvalga paruošta įgyvendinant Europos migracijos tinklo 2009 metinę programą ir prisidedant prie Europos migracijos tinklo tyrimo „*Europos sąjungos valstybėse narėse suteikiami neharmonizuotos tarptautinės apsaugos statusai*“. Šiuo tyrimu Europos migracijos tinklas siekia apžvelgti neharmonizuotos tarptautinės apsaugos statusus, suteikiamus Europos sąjungos valstybėse narėse.

Lietuvos Respublika suteikia tik ES harmonizuotus tarptautinės apsaugos statusus, t.y. pabėgėlio statusą ir papildomą apsaugą (pagal Tarybos direktyvą 2004/83/EB) bei laikinąją apsaugą (pagal Tarybos direktyvą 2001/55/EB). Įgyvendinama Tarybos direktyvą 2004/81/EB Lietuva taip pat suteikia teisę laikinai apsigyventi prekybos žmonėmis aukoms trečiųjų valstybių piliečiams, kurie bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga. Nors tai nėra laikoma prieglobsčiu ir šis statusas nesuteikia jokių socialinių garantijų, toks pagrindas Lietuvoje yra įteisintas. Kitų ES lygmeniu neharmonizuotų tarptautinės apsaugos statusų Lietuva nesuteikia.

Apžvalgoje pažymima, Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ papildomos apsaugos pagrindų sąrašas yra platesnis nei Tarybos direktyvos 2004/83/EB nustatytas pagrindų sąrašas. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymą papildoma apsauga asmeniui gali būti suteikiama, jeigu yra grėsmė, kad prieglobsčio prašytojo žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės bus pažeistos. Tokia įstatymo nuostata išplečia direktyvoje nustatytą pagrindų sąrašą ir įneša tam tikrą lankstumą, tačiau tuo pačiu metu didina neapibrėžtumą. Neoficialiais duomenimis daugiausia Migracijos departamento sprendimų dėl prieglobsčio nesuteikimo apskundžiama apeliuojant į žmogaus teises ir pagrindines laisves. Kita vertus, toks teisinis reguliavimas leidžia lanksčiai reaguoti į kiekvieną prieglobsčio prašytoją ir įvertinti net ir tuos motyvus, kurie nėra įtraukti į ES direktyvą.

Ekspertų apklausa parodė, kad dauguma jų Lietuvoje veikiančią prieglobsčio suteikimo procedūrą vertina gerai ir šiuo metu jie nemato reikalo įvesti naujų nacionalinių ES lygmeniu neharmonizuotų tarptautinės apsaugos statusų. Tuo pačiu ekspertai pažymi, kad būtina tobulinti tarptautinę apsaugą gavusių asmenų integracijos sistemą.

Naudotos literatūros sąrašas

Teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (Žin., 2004, Nr. 73-2539).
2. Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymas (Žin., 2002, Nr. 123-5512).
3. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2004 m. lapkričio 15 d. įsakymas Nr. 1V-361 „Dėl Užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 168-6196; 2007, Nr.53-2069).
4. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. spalio 21 d. įsakymas Nr. A1-238 „Dėl Lietuvos valstybės paramos teikimo užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, integracijai tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 157-5741; 2009, Nr. 83-3449).

Tyrimai, straipsniai

1. „Maltos projektas: kas arčiau – savi marškiniai ar svetimas vargas?“. <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/maltos-projektas-kas-arciau---savi-marskiniai-ar-svetimas-vargas.d?id=24256997>

Interneto svetainės

1. Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos: www.migracija.lt.
2. Pabėgėlių priėmimo centras: www.rppc.lt.
3. Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos: www.sppd.lt.
4. www.asylum-online.lt